

ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΤΟ «ΜΟΝΟΓΡΑΜΜΑ» ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ ΕΛΥΤΗ

Δημήτρης Κόκορης

Η ποιητική σύνθεση του Οδυσσέα Ελύτη *Το Μονόγραμμα* δημοσιοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1971 στις Βρυξέλλες για λογαριασμό κυπριακού εκδοτικού οίκου¹ και η πρώτη ελληνική έκδοση (από τις Εκδόσεις «Ικαρος») έγινε το 1972. Είναι ακριβώς γνωστή η οργανική σχέση του Ελύτη ως ποιητή και διανοητή με την αρχαιοελληνική πολιτισμική παράδοση,² με την προσωκρατική³ και ειδικότερα την πυθαγόρεια σκέψη.⁴ Πριν δείξουμε την οργανική δομική σχέση της συγκεκριμένης ποιητικής σύνθεσης με τον αριθμό «επτά» (7) στην πυθαγόρεια εκδοχή του, θυμίζουμε ότι το «επτά» υπήρξε ιερός και μυστηριακός αριθμός για πολλούς λαούς και για τα βασικότερα πολιτισμικά και θρησκευτικά συστήματα: Οι αρχαίοι Έλληνες συνέδεαν τον αριθμό με τη λατρεία του Απόλλωνα και της Σελήνης, αποδέχονταν επτά σοφούς και επτά «θαύματα του κόσμου». Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι θεωρούσαν ότι επτά ήταν οι βασικές διακλαδώσεις του Νείλου, επτά οι σκορπιοί της Ίσιδας, επτά οι παχιές και επτά οι ισχνές αγελάδες, καθώς και επτά τα στάχια, που ονειρεύτηκε ο Φαραώ. Χαλδαίοι, Βαβυλώνιοι και Πέρσες μέτρησαν επτά πλανήτες. Οι Μουσουλμάνοι επτά φορές οφείλουν να προσκυνήσουν στη Μέκκα, για τους Εβραίους επτά ημέρες κρατούσαν οι γιορτές της Σκηνοπηγίας, ενώ ο Χριστιανισμός πριν διαμορφώσει σε επτά τα θεία μυστήρια, είχε κωδικοποιήσει σε επτά τις ημέρες που χρειάστηκαν για τη δημιουργία του κόσμου.

Για τους πυθαγορείους φιλοσόφους, το «επτά» υπήρξε σύμβολο της αρχέγονης ισορροπίας και της οργανικής αρτιότητας, αφού ως αριθμός είναι «αμήτωρ» (δεν προκύπτει ως γινόμενο παραγόντων) και αποτελεί άθροισμα του τρία (3) και του τέσσερα (4), τα οποία εκφράζουν την «τελειότητα» δύο γεωμετρικών σχημάτων: του ισόπλευρου τριγώνου και του τετραγώνου. Ο Ελύτης, νιώθοντας έναν πνευματικό και γεωφυσικό ομφάλιο λώρο να τον συνδέει με το μυστηριακό Αιγαίο, με τη γη της Ιωνίας ως ελληνικό προγονικό τοπίο, με τους προσωκρατικούς γενικά (δεν είναι, για παράδειγμα, αμελητέες οι αναφορές του στον Ηράκλειτο) και με τους πυθαγορείους ειδικότερα, έχει αξιοποιήσει το «επτά» (7) και τα πολλαπλάσιά του τόσο σε τίτλους (π.χ. *Εξη και μία τύψεις για τον ουρανό, Το φωτόδεντρο και η δέκατη τέταρτη ομορφιά*) όσο και στην αρχιτεκτονική ποιητικών του συνθέσεων (οι δύο, για παράδειγμα, ακροτελεύτιες μείζονες καταθέσεις του – *Τα ελεγεία*